

STARPDISCIPLINĀRĀS AKADĒMISKĀS JOMAS DIGITĀLĀS HUMANITĀRĀS ZINĀTNES AIZSĀKUMI LATVIJĀ

SANITA REINSONE*,

Latvijas Universitāte

MARINA PLATONOVA, TATJANA SMIRNOVA, ZANE SEŅKO

Rīgas Tehniskā universitāte

Kopsavilkums. Galvenā informācijas multimedialitātes tendence un eksponenciālais datu apjoma pieaugums ir veicinājis būtiskas izmaiņas akadēmiskajā paradīgmā, atbalstot pāreju uz starpdisciplināriem pētījumiem, kas ir ietekmējis jaunās digitālo humanitāro zinātņu (DHZ) jomas attīstību.

Raksta mērķis ir sniegt ieskatu par dažādām DHZ sabiedrības īstenotajām aktivitātēm Latvijā, kas veicinājušas nozares attīstību un stimulējušas ar digitālo pētniecību saistītu kursu iekļaušanu Latvijas augstākās izglītības studiju programmās, atspoguļojot RTU maģistra studiju programmas «Digitālās humanitārās zinātnes» izveidi un īstenošanu plašākā Latvijas, Eiropas un visas pasaules kontekstā.

Atslēgas vārdi: digitālās humanitārās zinātnes, digitālās zināšanas, humanitāro zinātņu mācību programma, starpdisciplinārās studijas, jauna zinātnes nozare.

Ievads

Lai gan humanitāro zinātņu skaitļošanas jomai ir samērā sena vēsture, kas aizsākās 20. gadsimta 40. gadu beigās, tā ir piedzīvojuši strauju izaugsmi, jo īpaši pēdējās desmitgadēs ir notikuši vairāki nozīmīgi pavērsieni. Straujā informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) attīstība un to mērķtiecīga izmantošana humanitāro zinātņu pētniecībā ļāva izveidot patstāvīgu disciplīnu – digitālās humanitārās zinātnes (DHZ).

* Korespondējošais autors.

E-pasts: sanita.reinsone@ulfmi.lv

© 2022 Sanita Reinsone, Marina Platonova, Tatjana Smirnova, Zane Seņko. Izdevējs RTU Izdevniecība. Raksts publicēts brīvpieejā saskaņā ar *Creative Commons* licenci CC BY 4.0. (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Šobrīd digitālās humanitārās zinātnes ir virstermins, kas aptver plašu starpdisciplināru pētījumu un attīstības perspektīvu spektru multimodālo digitālo zināšanu humanitāro zinātņu jomā tās plašākā izpratnē [1; 144. lpp.]. Ir atzīts [2, 3, 4], ka DHZ ir paplašinājušas humanitāro zinātņu jomu un lietojamību, kā arī zinātniskās darbības definīcijas kopumā [5].

20. un 21. gadsimta mijā DHZ ir guvušas ievērojamu atpazīstamību un atzinību daudzās pasaules valstīs. Lai gan šī disciplīna joprojām tiek uzskatīta par relatīvi jaunu, salīdzinot ar nobriedušākām zinātnes nozarēm, tā ir uzkrājusi ievērojamu zinātnisko zināšanu apjomu, izmanto dažādas atzītas un inovatīvas pētniecības metodes, kā arī balstās daudzveidīgos empīriskos pierādījumos. Attiecīgās teorētiskās un metodoloģiskās bāzes attīstība ir veicinājusi digitālo humanitāro zinātņu arvien plašāku integrāciju akadēmiskajās studiju programmās [6]. Tādējādi šobrīd DHZ pētniecības disciplīna attīstās ne tikai kā inovatīva pētniecības joma, kas atrodas tādu nozaru krustpunktā kā humanitārās zinātnes, sociālās zinātnes, IKT, kultūras studijas un datorlingvistika, bet arī kā aktuāla augstākās izglītības joma, kas izveidota, lai reaģētu uz mainīgajām pētniecības sabiedrības un darba tirgus vajadzībām.

Pēdējā desmitgadē, sekojot globālajam digitālo zināšanu uzplaukumam humanitārajās zinātnēs, daudzas vadošās universitātes ir atzinušas nepieciešamību iekļaut šo starpdisciplināro jomu akadēmiskajās studiju programmās, risinot dažādus daudzšķautņainus izaicinājumus, kas saistīti ar digitālo humanitāro zinātņu teorētiskā un empīriskā ietvara izveidi. Tādas vadošās augstākās izglītības iestādes kā Oksfordas Universitāte, Kembridžas Universitāte, Londonas Karaliskā koledža Apvienotajā Karalistē, Masačūsetsas Tehnoloģiju institūts Amerikas Savienotajās Valstīs, Sorbonnas Universitāte Francijā un Helsinku Universitāte Somijā, minot tikai dažas no tām, ir izveidojušas dažādu līmeņu studiju programmas digitālo humanitāro zinātņu jomā.

Rīgas Tehniskā universitāte (RTU) ir pievienojusies to universitāšu pulkam, kas skaidri apzinās nepieciešamību mainīt izglītības paradigmas, pārejot uz starpdisciplināru, uz studentu orientētu augstākās izglītības modeli. RTU maģistra studiju programmas «Digitālās humanitārās zinātnes» izveide sakrīt ar 21. gadsimta otrajā desmitgadē aizsākušos digitālo humanitāro zinātņu jomas straujo globālo izaugsmi. Tā ir pirmā DHZ maģistra līmeņa studiju programma Baltijas valstīs. Salīdzinoši inertās humanitāro zinātņu disciplīnas attīstība uz tehnoloģiju virzītu jomu ir milzīgs solis ceļā uz mūsdienīgas un starptautiski konkurētspējīgas izglītības nodrošināšanu.

Raksta mērķis ir sniegt ieskatu par: a) dažādām aktivitātēm, ko Latvijā īsteno DHZ sabiedrība, t. i., pētnieki, akadēmiskās aprindas,

studenti un industrijas pārstāvji, kas veicinājušas nozares attīstību un stimulējušas ar digitālo pētniecību saistītu kursu iekļaušanu Latvijas augstākās izglītības studiju programmās; b) RTU maģistra studiju programmas «Digitālās humanitārās zinātnes» izveidi un attīstību, aplūkojot to plašākā Latvijas, Eiropas un pasaules kontekstā.

Raksta autore uzskata, ka šāds vēsturiski pamatots novērojums ir nepieciešams, lai veidotu stabilu pamatu gan zinātnisko, gan akadēmisko pētījumu tālākai attīstībai DHZ jomā, jo tas palīdz noteikt ieguldīto pūļu vērtību, apjaust DHZ jomas mērogu un apzināties tās jaunās robežas, kas tiks sasniegtas nākotnē.

Digitālo humanitāro zinātņu attīstība pētniecībā un akadēmiskajā vidē

Daudzās pasaules valstīs turpina veidoties DHZ pētniecības centri, laboratorijas un pētniecības grupas, kas apliecina šīs disciplīnas aktualitāti un nozīmīgumu, kas mērķtiecīgi attīstās par starpdisciplināru pētniecības un attīstības jomu. Sadarbība, kas veicina disciplīnas attīstību, notiek ne tikai starp akadēmiskajām iestādēm, bet arī kultūras mantojuma pārvaldības nozarē, t. i., bibliotēkās, arhīvos un muzejos.

Tiek dibinātas un attīstītas starptautiskas DHZ organizācijas, pētniecības tīkli un konsorcijs. Piemēram, 2012. gadā izveidotā «Vienota valodas resursu un tehnoloģiju infrastruktūra» jeb *CLARIN ERIC* ir pētniecības infrastruktūra, lai atbalstītu valodas datu un rīku koplietošanu, izmantošanu un ilgtspēju humanitāro un sociālo zinātņu pētniecībā (www.clarin.eu). Vēl viens nozīmīgs tīkls – *DARIAH* jeb Digitālā pētniecības infrastruktūra mākslas un humanitāro zinātņu jomā – tika izveidots 2014. gadā (www.dariah.eu). Literārās un lingvistiskās skaitļošanas asociācija tika pārdēvēta par Eiropas Digitālo humanitāro zinātņu asociāciju (<https://eadh.org/>), kas lielā mērā veicināja arī termina «digitālās humanitārās zinātnes» lietošanu. Tā ir kļuvusi par Eiropas digitālo humanitāro zinātņu vadošo organizāciju, kas ietver vairākas reģionālās nodaļas. Viena no tām ir Digitālās humanitārās zinātnes ziemeļu valstīs. Tā tika izveidota 2016. gadā un vēlāk pārdēvēta par Digitālās humanitārās zinātnes ziemeļu un Baltijas valstīs jeb *DHNB* 2020. gadā (<https://dhnbeu/>).

Jāatzīmē, ka DHZ attīstība Latvijā noris diezgan netradicionālā veidā. No vienas puses, ņemot vērā to, ka šī nozare ir radusies un guvusi plašu pasaules atpazīstamību lielākajās Eiropas valstīs un ASV, Latvijai ir izdevies izmantot sniegtās iespējas – disciplīnu nebija nepieciešams attīstīt no pašiem pirmsākumiem. No otras puses, daudzi esošie DHZ

risinājumi bija jāpielāgo vietējās pētniecības sabiedrības un industrijas vajadzībām, bieži vien nepaļaujoties uz tādu tehnoloģiju gigantu kā *Google* un *Microsoft* iespējām. Tas savukārt deva impulsu iekšēju risinājumu izstrādei sadarbībā ar Latvijas IKT nozari un augstākās izglītības iestādēm.

Kopš 20. gadsimta 90. gadiem datorlingvistika ir bijusi redzamākā ar DHZ saistītā joma Latvijā, savukārt ap 2014. gadu digitālo zināšanu jomā arvien aktīvāk sāka iesaistīties arī citas humanitāro zinātņu disciplīnas. Liela nozīme Latvijas DHZ sabiedrības veidošanā ir bijusi iniciatīvai *www.digitalhumanities.lv*, kas sākās 2017. gadā. Tās iniciators bija Latvijas Universitātes (LU) Literatūras, folkloras un mākslas institūts, un tam ir veiksmīgi izdevies apvienot akadēmiskās un kultūras mantojuma institūcijas, kas interesējas par digitālajām zināšanām, lai veidotu ciešāku sadarbību un veicinātu DHZ attīstību Latvijā. Šī iniciatīva apkopo informāciju par Latvijas DHZ rīkiem un resursiem un organizē dažādus pasākumus. Kopš 2018. gada *www.digitalhumanities.lv* dalībinstiūcijas organizē ikgadējo Baltijas digitālo humanitāro zinātņu vasaras skolu. Šīs iniciatīvas rezultātā ir izveidots arī starpinstitūciju konsorcijs, kas uzvarējis Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrijas atbalstītā valsts pētījumu programmas projekta «Humanitāro zinātņu digitālie resursi» īstenošanas konkursā 2020.–2021. gadam.

Iniciatīva veicina ciešāku integrāciju un savstarpēju mijiedarbību starp pētniecību un akadēmiskajām aprindām DHZ jomā Latvijā. RTU un LU ir vadošās augstskolas šīs sinerģijas veicināšanā, sekmējot DHZ jomas attīstību dažādās akadēmiskās un pētniecības perspektīvās.

Pēdējās desmitgades DHZ un augstākās izglītības kontekstā var raksturot kā eksperimentēšanas un noderīgāko pieeju meklēšanas laiku. DHZ joma attīstās ļoti strauji, un mūsdienās tā ļoti atšķiras no DHZ pirms 15 gadiem pieņemto metodoloģiju, izstrādāto resursu un rīku, pieejamās infrastruktūras un pētniecības iespēju ziņā. Mainās arī izpratne par to, kas ir DHZ un par ko tās attīstās. Tā rezultātā joprojām nav vienas visaptverošas un vispārpieņemtas definīcijas par to, kas ir DHZ, kā arī notiek plašas zinātniskas diskusijas par to, vai tās būtu jāuzskata par atsevišķu zinātnes nozari vai par spēcīgu humanitāro zinātņu metodoloģisku papildinājumu [1, 7].

Dažādās pieejas DHZ augstākās izglītības studiju programmās ne tikai atspoguļo šo daudzveidību un vispārējas vienprātības trūkumu, bet arī piedāvā lielu potenciālu un iespējas apvienot DHZ ar citām disciplīnām, piemēram, mediju studijām, ekonomiku vai radošajām industrijām.

Apvienojot humanitāro zinātņu studiju praksi, kas ir attīstījusies gadsimtiem ilgi, un informācijas tehnoloģiju studijas, kas aktīvi attīstās pēdējās desmitgadēs, kopējā mācību metodoloģijā un mācību

programmu izstrādē, vienkārši pārnesot un ekstrapolējot to elementus, lai vienlīdz visaptveroši aptvertu datoriku un humanitārās zinātnes, nebūtu visveiksmīgākais DHZ modelis. Būtu jāpieņem niansētāka pieeja, kas atspoguļotu patiesi starpdisciplināro un sadarbības raksturu, kāds ir digitālajām zināšanām humanitārajās zinātnēs.

Laiks no 20. gadsimta 80. gadu beigām līdz 90. gadu vidum bija labvēlīgs jaunu akadēmisko programmu izveidei. Tajā laikā Eiropā un Ziemeļamerikā tika izveidoti daudzi DHZ pētniecības centri un iestādes, tādējādi nodrošinot auglīgu augsni turpmākai akadēmiskai attīstībai [6, 8]. Lai gan digitālo resursu attīstība humanitārajās zinātnēs latviešu valodā notika jau kopš 20. gadsimta 60. gadu beigām [5], 20. gadsimta 90. gadu sākums bija laiks, kad digitālā zināšanas humanitārajās zinātnēs, īpaši datorlingvistikā, Latvijā institucionalizējās.

LU Matemātikas un informātikas institūta Mākslīgā intelekta laboratorija (*AiLAB*) tika dibināta 1992. gadā, galveno uzmanību pievēršot digitālo rīku un resursu izstrādei latviešu valodai un kultūrai. Gadu ātrāk tika izveidots uzņēmums «Tilde», vēl viens ievērojams valodas tehnoloģiju pētniecības un attīstības centrs [5]. Tomēr, neraugoties uz to, ka kopš 90. gadu otrās puses un turpmāk pieauga personālo datoru pieejamība, kas izraisīja interesi par plašāku skaitļošanas metožu lietojumu pētniecībā kopumā un valodas tehnoloģiju izstrādē jo īpaši, Latvijas augstākās izglītības iestādes šajā laika posmā nav veikušas būtiskus centienus iekļaut DHZ savās mācību programmās, izņemot dažus studiju kursus, kas aptvēra fragmentārus digitālo zināšanu elementus. Piemēram, LU Humanitāro zinātņu fakultāte un Sociālo zinātņu fakultāte maģistra studiju programmās piedāvā kursus DHZ, korpusa lingvistikas un tekstu skaitļošanas analīzes jomā. Bakalaura līmenī datorlingvistikas kurss tiek piedāvāts Liepājas Universitātē un Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijā, «Ievads dabiskās valodas apstrādē» ir daļa no LU Datorikas fakultātes mācību programmas.

Tomēr visefektīvākie un ilgtspējīgākie akadēmiskie rezultāti DHZ jomā sasniegti līdz ar RTU E-studiju tehnoloģiju un humanitāro zinātņu fakultātes (ETHZF) īstenotās maģistra studiju programmas «Digitālās humanitārās zinātnes» izveidi un attīstību. Tā ir kļuvusi par pirmo augstākās izglītības programmu DHZ jomā Latvijā, kas piedāvā modernu un daudzpusīgu apmācību digitālo pētījumu jomā humanitāro zinātņu, kultūras, e-mārketinga risinājumu un e-pedagoģijas kontekstā.

Maģistra studiju programma «Digitālās humanitārās zinātnes». Jaunas starpdisciplināras akadēmiskās robežas

Mūsdienu tehnoloģiju straujā attīstība, informācijas multimodalitātes un multimedialitātes tendence un dažādu datu eksponenciālais pieaugums ir veicinājuši būtiskas izmaiņas akadēmiskajā paradigmā, atbalstot pāreju uz starpdisciplināriem pētījumiem, kas ir ietekmējis DHZ attīstību un izvirzījis to vadošajās pozīcijās akadēmiskajā vidē, zinātnē un pētniecībā.

Mūsdienās DHZ speciālists ir daudzpusīgi kompetents profesionālis, kurš organizē, administrē, īsteno un/vai vada visaptverošus pētījumus un starpdisciplināru datu izraces, digitalizācijas, reprezentācijas un arhivēšanas, apstrādes, vizualizācijas un analīzes stratēģiju un metožu piemērošanu, lai efektīvi risinātu starpdisciplinārus uzdevumus.

Arvien lielāks pasaules vadošo universitāšu skaits atver šādas studiju programmas, t. sk. Masačūsetsas Tehnoloģiju institūts, Oksfordas Universitāte, Londonas Karaliskā koledža, Vīnes Universitāte, par savu stratēģisko prioritāti izvēloties DHZ (<https://www.univie.ac.at/en/about-us/at-a-glance/strategic-priorities/>). Jāatzīmē, ka, lai gan studiju programmas atšķiras pēc struktūras, ilguma, akadēmiskās ievirzes un studiju satura, tās acīmredzami liecina par vispārējo pasaules tendenci īstenot starpdisciplināras studiju programmas.

Šādu studiju programmu īstenošana prasa pieņemt daudzveidīgas studiju procesa organizācijas stratēģijas un paredz ieviest dažādus mehānismus, kas sekmē izcilību akadēmiskajā vidē. Autore necenšas sniegt izsmelšu mehānismu un stratēģiju sarakstu, kas tiek piedāvātas visā pasaulē, īstenojot līdzīgas studiju programmas, bet koncentrējas uz RTU pieņemtajiem un veiksmīgi aprobētajiem mehānismiem un stratēģijām, kas redzami 1. attēlā (142. lpp.).

Interesanti atzīmēt, ka, lai gan mūsdienās maģistra studiju programma «Digitālās humanitārās zinātnes» ir ieguvusi atpazīstamību un atzinību, lēmums izveidot šo studiju programmu ETHZF nebija viegls un prasīja ievērojamas pūles, jo piedāvātais studiju programmas modelis paredzēja aktīvi līdzdarboties ne tikai dažādām RTU fakultātēm, bet arī dažādiem starptautiskiem partneriem, kas jau bija guvuši ievērojamu pieredzi DHZ docēšanā. Šodien studiju programmas kodolu nodrošina RTU ETHZF un Datorzinātnes un informācijas tehnoloģijas fakultātes mācībspēki, kas kopā ar Arhitektūras fakultātes, Būvniecības inženierzinātņu fakultātes, Inženierekonomikas un vadības fakultātes, Elektronikas un telekomunikāciju fakultātes pārstāvjiem sniedz savas zināšanas un plašo pieredzi, īstenojot studiju kursus, vadot, konsultējot un recenzējot maģistra darbus, nodrošinot studiju moduļus, seminārus

un konsultācijas. Studiju programmas īstenošanā iesaistīto fakultāšu skaita ziņā – šajā gadījumā sešas – maģistra studiju programma «Digitālās humanitārās zinātnes» ir unikāls piemērs veiksmīgai starpfakultāšu sinerģijai ne tikai valsts, bet arī starptautiskā mērogā. Efektīva un lietderīga dažādu RTU fakultāšu sadarbība ļauj sniegt kvalitatīvu starpdisciplināru izglītību maģistra studiju programmas studentiem.

nodibināt izcilu starpdisciplināro sadarbību starp vairākām inženierzinātņu, humanitāro un sociālo zinātņu fakultātēm

integrēt informācijas tehnoloģiju teorētisko bāzi, metodes, paradigmas katrā studiju programmas studiju kursā

pieāvāt vairākus specializācijas virzienus, kuros pielieto digitālo humanitāro zinātņu jomas iemaņas

starpdisciplinārajā studiju procesā ieviest kompetencēs balstītas izglītības principus

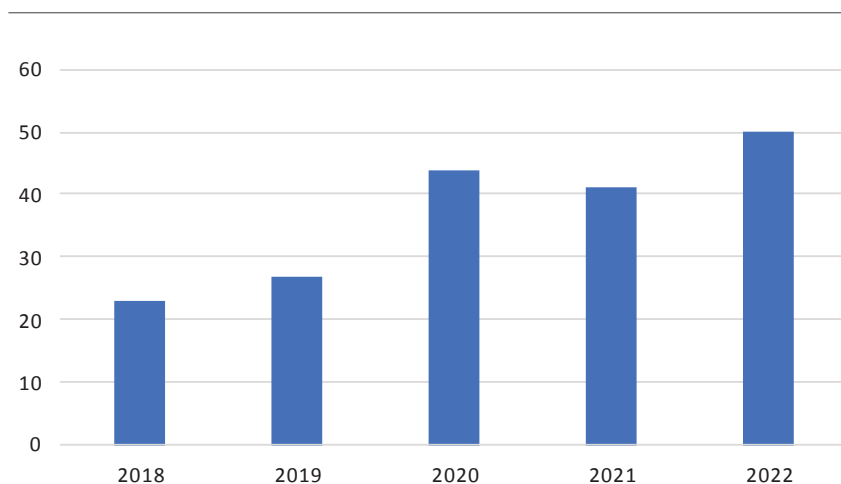
īstenot studentcentrētu pieeju

iesaistīt vadošos jomas speciālistus studiju satura izklāstīšanā

1. attēls. RTU pieņemto un aprobēto mehānismu un stratēģiju saraksts.

Izcili, starptautiski atzīti un panākumiem bagāti profesori no Londonas Universitātes Progresīvo studiju skolas (*University of London School of Advanced Study*), Londonas Karaliskās koledžas (*King's College London*), Briseles Brīvās universitātes (*Vrije Universitat Brussels*), Linneja Universitātes (*Linnaeus University*), Rietumu Ontario universitātes (*University of Western Ontario*), Tartu Universitātes (*University of Tartu*), kā arī profesori un vadošie pētnieki no vietējām augstākās izglītības iestādēm, piemēram, LU, kuri piedalās programmas īstenošanā, padara to par reģionā vadošu un pamatotu iniciatīvu.

Studiju programmu augstu vērtē studenti ar dažādu humanitāro, mākslas, sociālo, kultūras un datorzinātņu izglītību. Projekts, kas sākās 2018. gadā ar vietējo studentu grupu un tikai vienu ārvalstu pārstāvi, šobrīd ir trīskāršojies un piesaistījis ārvalstu studentus no daudzām valstīm, ieskaitot Ķīnu, Pakistānu, Uzbekistānu, Ēģipti, Turciju, Irānu, Azerbaidžānu, Indonēziju, Peru, Ukrainu, Indiju, Krieviju, Kamerūnu, Dienvidkoreju, Šrilanku, Ganu, Butānu, Brazīliju u. c.

Starpdisciplinārās
akadēmiskās
jomas digitālās
humanitārās
zinātnes
aizsākumi Latvijā

2. attēls. Kopējais uzņemto studentu skaits RTU ETHZF maģistra studiju programmā «Digitālās humanitārās zinātnes».

Studiju programmas ietvaros galvenā uzmanība tiek pievērsta studentu vajadzībām. Studiju kursu saraksts tiek regulāri papildināts, lai operatīvi reaģētu uz mainīgajām tirgus un nozares vajadzībām, kā arī jaunajiem izaicinājumiem, ko rada jaunā DHZ joma. Jāatzīmē, ka obligāto un ierobežotās izvēles studiju kursu sarakstā ir vairāk nekā 50 vienību, tās ir sargrupētas vairākos studiju moduļos. Šobrīd ir četri atsevišķi studiju moduļi, kas ietver īpaši izstrādātus starpdisciplinārus studiju kursus, kas ļauj nodrošināt to, ka studentu ieguvumu saraksts pieaug eksponenciāli.

Multimodālās
informācijas apstrāde

E-modeļu izstrāde

3. attēls. Studiju
moduļi RTU ETHZF
maģistra studiju
programmā «Digitālās
humanitārās
zinātnes».

Kultūras mantojuma
saglabāšana un
artefaktu digitalizācija

Valodu tehnoloģijas
un komunikācija

Piedāvāto specializācijas jomu mērķis ir attīstīt tādas prasmes kā radoša problēmu risināšana, individuālu starpdisciplināru risinājumu ieviešana un aprobācija, analītiskā un kritiskā domāšana, kognitīvā elastība un konceptuālā domāšana, zinātkāre un izcilas komunikācijas

prasmes. Šīs prasmes palīdz studentiem iziet ārpus vienas nozares rāmjiem un veiksmīgi lietot inženierzinātņu, humanitāro, sociālo zinātņu un citu zinātņu disciplīnu metodes un paradigmas, lai ātri un efektīvi risinātu aktuālus starpdisciplināro zinātnisko pētījumu, akadēmisko apmācību un profesionālos uzdevumus.

Nenoliedzami, akadēmiskā un zinātniskā pētniecība dod lielu ieguldījumu studiju procesā un veicina DHZ kā perspektīvas zinātniskās disciplīnas attīstību Latvijā un pasaulē. Viena no stratēģijām, kas pieņemta, lai veicinātu šīs maģistra studiju programmas starptautisko atpazīstamību, ir veidot ciešas saiknes ar akadēmiskās pētniecības un DHZ infrastruktūru Latvijā un ārpus tās. Mērķis ir mudināt programmas studentus jau studiju laikā kļūt par aktīviem DHZ pētnieku sabiedrības locekļiem, vēl vairāk nostiprinot ne tikai akadēmiskās zināšanas un prasmes, bet arī palīdzot attīstīt plaša spektra «horizontālās» prasmes un motivējot veikt starpdisciplinārus pētījumus, aplūkojot visas esošās un jaunās teorijas, metodes, parādības un paradigmas [10; 78. lpp.].

Spēja piesaistīt jaunas zinātniskās un akadēmiskās disciplīnas, lai sekmētu metodoloģiskās pamatbāzes izveidi, izpētītu vēl citus pētniecības un mācīšanās izaicinājumus un atklātu vēl vairāk ieguvumu, ko starpdisciplinārā joma var piedāvāt, nodrošina konkrētās studiju jomas [11; 10. lpp.] kopumā un konkrētās studiju programmas jo īpaši augstu valenci, kā arī sekmē labi izteiktu konkurences priekšrocību radīšanu katram studentam, akadēmiskajam personālam un pētniekam, kas darbojas DHZ jomā.

Nobeigums

Pētījumi DHZ jomā ir vērsti uz daudzu starpdisciplināru problēmu, ar ko saskaras nozare, akadēmiskās aprindas un sabiedrība kopumā, risināšanu. Ņemot vērā DHZ pētniecības apjomu un ietekmi, var prognozēt, ka šī joma kļūs arvien populārāka gan vietējā, gan pasaules mērogā.

Auglīgā un efektīvā RTU un LU sinerģija brūgē ceļu ilgtspējīgai DHZ nozares attīstībai, kļūstot par digitālo zināšanu celmlaužiem Latvijā. LU īstenotās pētniecības iniciatīvas atspoguļojas RTU īstenotajā izglītības procesā, savukārt jautājumi, ar kuriem saskaras RTU akadēmiskā saime veikto pētījumu gaitā, tālāk tiek risināti LU pētnieku virzītajos projektos un citās zinātniskajās aktivitātēs.

Mūsdienās var droši apgalvot, ka RTU patiešām ir šūpulis pirmajai augstākās izglītības līmeņa studiju programmai DHZ jomā. Nākotnē RTU iesāktajai tendencei noteikti sekos arī citas Latvijas augstskolas, bagātinot nozari, veicinot sadarbību un nostiprinot Latvijas pozīcijas tādās viedās specializācijas jomās kā digitalizācija, viedās pilsētas,

ilgtspējīga kultūras mantojuma pārvaldība un citās cilvēcei īpaši svarīgās jomās ģeopolitisko satricinājumu un nedrošības laikā.

Integrējot un īstenojot humanitāras idejas dažādās cilvēka dzīves jomās ar vismodernāko IKT risinājumu palīdzību, DHZ ir potenciāls kļūt gan par mērķi, gan par līdzekli, lai padarītu Latviju par modernu, inteliģentu, uz labklājību un cilvēciskām vērtībām orientētu valsti.

ATSAUCES

- [1] **Vanhoutte, Edward.** (2016) The Gates of Hell: History and Definition of Digital | Humanities | Computing. In: Terras, M. et al. (eds). Defining Digital Humanities. London, New York: Routledge. 156.
- [2] **Burdick, Anne, Drucker, Johanna, Lunenfeld, Peter, Presner, Todd, Schnapp, Jeffrey.** (2016) Digital Humanities. USA: MIT Press.
- [3] **Fiormonte, Domenico, Chaudhuri, Sukanta, Ricaurte, Paola.** (2022) Global Debates in the Digital Humanities. USA: U of Minnesota Press.
- [4] **Levenberg, Lewis, Neilson, Tai, Rheams, David.** (2018) Research Methods for the Digital Humanities. Springer.
- [5] **Thomas, William G.** (2016) The Promise of the Digital Humanities and the Contested Nature of Digital Scholarship. In: Schreibman, S. et al. (eds.). A New Companion to Digital Humanities. Wiley Blackwell, pp. 524–537.
- [6] **Hirsch, Brett D.** (2012) Digital Humanities and the Place of Pedagogy. In: Hirsch, BD, (ed.) Digital Humanities Pedagogy: Practices, Principles, and Politics. Open Book Publishers, pp. 3–30.
- [7] **Terras, M., Nyhan, J., Vanhoutte, E.** (eds). (2016) Defining Digital Humanities. London, New York: Routledge.
- [8] Skadiņa, Inguna. Datorlingvistika Latvijā. Nacionālā enciklopēdija. <https://enciklopedija.lv/skirklis/106524-datorlingvistika-Latvijā> [skatīts: 19.07.2022].
- [9] **Reinsone, Sanita, Laime, Sandis.** Latviešu folkloras krātuves digitālais arhīvs *garamantas.lv*: priekšvēsture un attīstība, Letonica Nr. 46, 2022.
- [10] **Repko, Allen and Rick Szostak** (2020) Interdisciplinary Research: Process and Theory. 4th ed. Thousand Oaks: Sage.
- [11] **Platonova, Marina, Smirnova, Tatjana, Senko, Zane** (2021) Academic Research Student Handbook. Master of Science in Digital Humanities. Riga: RTU Press.

ILUSTRĀCIJU AVOTI

1. attēls. Raksta autoru veidots attēls.
2. attēls. Raksta autoru veidots attēls.
3. attēls. **Platonova, Marina, Smirnova, Tatjana, Senko, Zane** (2021) Academic Research Student Handbook. Master of Science in Digital Humanities. Riga: RTU Press, p. 10.

SANITA REINSONE, Dr. philol. is a senior researcher at the Institute of Literature, Folklore and Art (ILFA) of the University of Latvia. She heads the Digital Humanities Group of ILFA and Digital Archives of Latvian Folklore (*garamantas.lv*). She is leading local and international research and development, and networking projects, as well as different outreach projects dealing with cultural heritage crowd-sourcing carried out by ILFA. *Sanita Reinsone* is also a lecturer at Riga Technical University and the University of Latvia.

Address: 3 *Mūkusalas* Street, Rīga, LV-1423, Latvija

Phone: +371 67228632

Email: *sanita.reinsone@lulfmi.lv*

MARINA PLATONOVA, Professor, RTU FETH. She is a Professor of Contrastive and Comparative Linguistics at RTU. She obtained a PhD from the University of Latvia in 2011. She is the author and co-author of more than 60 publications. Her research interests lie in the fields of translology, contrastive linguistics, text linguistics, DE, pragmatics, and terminology.

Marina Platonova is the Dean of the (FETH) and the Head of the Department of Technical Translation at the Institute of Applied Linguistics (ILA). She is the author and the Head of the Master Study Programme «Digital Humanities», the first master degree programme in this field in the Baltic States. It is the only study programme in the respective field, which offers specialization in translology and terminology studies. *Marina Platonova* has been the member of the Committee of Experts of the State Language since 2016, the European Society for Translation Studies since 2007, and the Association of Digital Humanities Organizations since 2018. She was also the Board Member of the EC DGT EMT Network and co-chair of the working group on Traineeship (2014–2019). She is the chair of Organizing Committee of the international scientific conference *Meaning in Translation: Illusion of Precision*, which has been successfully organized biennially since 2012.

Address: 1 *Kronvalda* Boulevard, Riga, LV-1010, Latvia

Phone: +371 67089135

Email: *marina.platonova@rtu.lv*

TATJANA SMIRNOVA, Associate Professor, RTU FETH. She is an Associate Professor at the Institute of Applied Linguistics. Her research interests cover linguistic iconicity, cross-disciplinary semiotics, axiological aspects of language use, and DE. She has authored and co-authored more than 40 publications on linguistic iconicity, functional approach to LSP translation, aspects of LSP teaching, and digital perspectives in linguistic research. Head of the Curriculum Design and testing Committee of the Institute of Applied Linguistics, member of the Organizing Committee of the international scientific conference *Meaning in Translation: Illusion of Precision*.

Address: 1 *Kronvalda* Boulevard, Riga, LV-1010,
Latvia
Phone: +371 67089501
Email: tatjana.smirnova@rtu.lv

ZANE SENKO, Lecturer, RTU FETH. She is lecturer and researcher at RTU. She has obtained a Professional Master Degree in Technical Translation from RTU in 2009. Currently she is a PhD candidate (ABD). The theme of her dissertation is «Employing Different Digital Andragogy Methods for Efficient Management of LSP Items: Developing Terminological Competence of Students at STEAM Field Study Programmes». Her research interests lie in the fields of digital andragogy, translatology, digital humanities, terminology, communication, LSP training. She is the member of Organizing Committee of the international scientific conference «*Meaning in Translation: Illusion of Precision*». She is the author of more than 15 publications. *Zane Senko* takes regular part in various scientific and academic conferences and forums of different scale.

Address: 1 *Kronvalda* Boulevard, Riga, LV-1010,
Latvia
Phone: +371 67089525
Email: zane.senko@rtu.lv

Pioneering Interdisciplinary Academic Field of Digital Humanities in Latvia

A mainstream tendency for multimediality of information and exponential growth of data have promoted major changes in the academic paradigm, supporting the transition towards interdisciplinary research-based studies, which has affected the development of the emerging field of Digital Humanities (DH).

The paper aims at providing insights into the different activities implemented by the DH community in Latvia, which have contributed to the advancement of the field and stimulated the inclusion of digital research-related courses in the Latvian higher education curricula, reflecting on the establishment and implementation of the Master study programme in Digital Humanities at RTU considering it in its wider Latvian, pan-European, and global context.

Keywords: Digital Humanities, digital scholarship, humanities curriculum, interdisciplinary studies, emerging scientific discipline.